

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תַּנּוּד

ג אור הגולה

(ג) ובמִדְרָשׁן שֶׁבָּהּ (ד) וְיוֹצֵא בָּהּ. וְיוֹצֵא בְּמַצָּה מְסֻלֶּת נֶקְחָה בְּיֹתֵר, וְאִין אֹמְרִים אִין זֶה לְחֵם עֲנִי: ג שְׁנַיָּה פֶּרֶק קָמָא דְמִלְּה ד הַתְּמִימִים לְפִי חֲרִישׁוֹ שֶׁם שְׁתַּנְּחָה מְנַעֲשֵׂה לְקַלְבִּים יִשְׁלַח יָאֵבֶל מְסַנֵּר שׁוֹם אֲדָם אִתְּךָ תַּמְכָּה מְזַלְה וְאִתְּךָ לְסַם אֵם לַעֲנֵן חֻבְבָּה כְּשֶׁהָ בְּסֻחָה הַ סִּימָן בְּשֵׁם הַגְּאוּרִים, וְכֵן כִּתְבֵי שְׁמָר פְּסָקִים

(ג) וּבְמִדְרָשׁן. וְאִם הַפְּרִישׁ הַמְּרֻסֵּן מְסַנֵּר וְחֲזוּר וְעָרְבָן עֲשִׂתָּם, כְּתִבּ הִמָּא דְמִסְתַּפַּק אִי מְעֻטְרָךְ לְבוּתָה, עִישׁ. וְהַחֲזִי פֶּסַק בְּפִשְׁטֵינָה

באר היטב

(ג) וּבְמִדְרָשׁן. וְאִם הַפְּרִישׁ הַמְּרֻסֵּן מְסַנֵּר וְחֲזוּר וְעָרְבָן עֲשִׂתָּם, כְּתִבּ הִמָּא דְמִסְתַּפַּק אִי מְעֻטְרָךְ לְבוּתָה, עִישׁ. וְהַחֲזִי פֶּסַק בְּפִשְׁטֵינָה

באר הלקכה

* וְטוֹב וְכִי רַחֲבָה יוֹתֵר מְדִי (כ"ו). מִיָּבֵת מִצָּה דְחִיבָה אֵלָא לְכַתְּמָלָה, וְאִךְ דְמִשְׁמִישׁ מוֹכֵחַ דְּהוּא לְעַכְתָּא, דּוּמָא דְמִלּוּט דְמִמְרַתִּי לְהוּי שֶׁם בְּהַרְי דְרַדִּי, וְכֵן פֶּסַק מַהֲרִים תְּלָאֵה פְּהֻדָא בְּסוּף הַפֶּרֶק, יֵשׁ לֹמֵר דְּהִתְנָה דְּנֹקָא בְּגִלוּסָא גְדוּלָּה אַחַד מִשְׁנַיָּה בְּאִישֵׁה, כְּדִמְרַתִּי שֶׁם בְּשִׁישׁ מֵתָא דְרַדִּי, וְהִבָּא לֹא אִתְּי בְּכֵהָא יִנְיָא, וְכֵן דְּהוּא רַחֲבָה יוֹתֵר מִפִּישֵׁי הַגְּזִיל, וּמַחֲמִירִין מִשׁוּמֵן לְמָא דְאַשְׁשֵׁיה, וְכֵן מִיָּבֵת הַלְשׁוֹן וְכֵן כְּתִבּ הַגְּזִיל. אִיבְרָא דְמִלְשׁוֹן רַשִּׁי בְּשִׁישׁ שְׁפַתְּ בְּגִלוּסָא גְדוּלָּה מְשַׁמְעָה לְכַוֵּנָה דְלֹא תְּרָא אַחַד מִשְׁנַיָּה בְּאִישֵׁה, וְכֵן אִם הוּא יִגְלוּסָא וְהִשְׁבֵּההּ מְזַמְתָּ גְדוּלָּתָה, וְכֵן מוֹכֵחַ עֲנִין זֶה בְּעֻדְתֵּךְ שְׁבַח לְחֵם גְּדוּלָּה וּבְמַהֲרִים הַלְאָה הַגְּזִיל, וְכֵן מוֹכֵחַ קָצָה גְּסִיבָן מִלְשׁוֹן שְׁלִישׁ רַחֲמֵי מִשְׁטַע וְכוּ', אֲלֵמָא דְלֹא קְמַתִּי לֵה רַק לְחֻכִּים דְּהוּא לְסַם חֲשׁוּב, וְכֵן בְּרוּגִס סִימָן דְּעַן כִּתְבּ סָסִם: אֲשִׁישֵׁה, גְּלוּסָא קָצָה, וְלֹא בְּאַר שְׁעוּרֵי. וְדַע, דְּהַתְּמִימִים יִנְיָו בְּמָה פּוֹסְקִים לֹא תְּעִמְקִינּוּ כִּלְל הַאי דְאַשְׁשֵׁיה, וְלֹא הִבָּיֵא רַק עֵשֶׂה שְׁמוּלֵשֶׁה כְּיִין וְחֻבְבָּה וְשִׁמְן (וְלַחֵב הַאי גְּאוּן הוּא פְּרִישׁוֹ דְחִלּוּס, כְּפִי שְׁמִבְאַר בְּרִיין גְּאוּת, עִין שֶׁם), וְצָרִיד לֹמֵר דְּפִרִישׁ אֲשִׁישֵׁה גְּסִיבָן מִין עֵשֶׂה תְּלִישִׁתָּא, וְלַחֲכִי תֵיב בְּרִחְתָּא חֲלִיטָה וְאַשְׁשֵׁה בְּהַרְי דְרַדִּי, וְכֵן מִיָּבֵת דַּעַת רַב הַאי גְּאוּן, מוֹכָא בְּרִיין גְּאוּת הַגְּזִיל, עִין שֶׁם, וְלִפִּי זֶה אִין לְחַמְמִיר כְּכֵל גִּנְיָ בְּדִיעְבַד אֶסְלוּ הוּא לְסַם גְּדוּלָּה מַאד: * שְׁאִינֵי קָרְוִי לְחֵם, עִין בְּמַשְׁנֵה בְּרִחְתָּה, וְלֹא נִתְבָּרַר כְּבָהּ מִקָּרְוִי מְרָסָן מְרָבִין, וְגַם הִיכִי מְרָבִי: אִם עֲרַב מְרָסָן אַחַר או אֶסְלוּ בְּמִרְסָנָן, כִּל שִׁישׁ הַרְבֵּה, כִּסֵּל עַל יִדְיָהּ חֲרִיטָה לְסַם, וְלֹא דְמִי לְהָא דְקָסִיף א דְקָל זֵמֵן שְׁלֹא פְּרִישׁוֹ אִינֵם מְגֻרְעִין כִּתְּ הַלְחָם וְאַדְרַבָּה עוּד מְצַטְרְפִין לְהַשְׁלִים מִשְׁעוּר, דְּשֶׁם מְרָבִי בְּשִׁתְּהָ מַעֲסַר מְרָסָן, עִין מְצַחֲצִיד הַשְׁקָל מֵה שְׂכַתְּ בָּהּ, וּמְצַחֲצִי לְמִנְשִׁבִּיא שְׂכַתְּ בָּהּ וְחָה לְשִׁיתִי: דְּהַא דְאַטְר רַבִּי שְׁמַעֲוִין כֵּן לְקַישׁ בְּדוּדָשְׁלֵמִי יִכֵּל שְׁלֹא עֲרַב בַּהּ מְרָסָן, אִין לְפִרִישׁ שְׁכָל שְׁלֹשׁ כַּה מְרָסָן אִתְּה חִיבָה בְּחִלְה, עִין מְרָבִי 'מִשְׁמַח רַבְעִים הֵן וּסְבֻבָן וּמְרָסָן, אֵלָא לֹמֵר שְׁפַעְמִים מְעָרְבִין בַּהּ מְרָסָן כִּלְיָךְ שְׁאִינְה רַחֲמֵי לְרֹעִים: אִי גְמִי לֵשׁ לְקַישׁ, שְׁעָרַב בְּחֻבְבָּה מְרָסָן לְאַחַר שְׁנִשְׁלַח מְחוּבָה לְפִי שְׁאִין דְרַדִּי כְּגִי'אֲדָם לְעֵשׂוֹת כֵּן, וּכְדִתָּן נָסֵל מְרָסָן וְכוּ', עַד כֵּן אֵבֵן לְשׁוּמֵן, מוֹכָא בְּכִיתִי יוֹשֵׁף יוֹדֵהֲדִיעָה סִימָן שֵׁל, וּמַחֲבָר מְדֻכְרֵי דְהַשְׁעוּר שֵׁל מְרָסָן מְרָבִין, כִּל שְׁאִין הַרְיָנָה אוֹכֵל מִמְּסַמֵּן אַח הַפֶּת, וְנֹרְאָה דְרִין זֶה לֹא חִלְי כְּשֶׁעַם בְּעָרֹךְ כִּתְּהִי דְסִימָן תַּנּוּד גְּבִי אֵתְךָ, דְּשְׁאִינֵי חֲסִם דְּגַם אִתְּי הוּא מִין אֲכֵל, וְלַחֲכִי אִם יֵשׁ בּוֹ טַעַם דְּנָן וּמְפַל־שָׁפֵן שְׁעִינְה אֲכִילָה פֶּרַס יוֹצֵאִין בּוֹ, וְלַכְּמָה פּוֹסְקִים אֶסְלוּ בְּתַדָּא כְּבוֹת, וְכַמֵּן שְׂבֻבָרְטֵי שֶׁם, מֵה שְׁאִין כֵּן תְּבָא אֶסְלוּ אֲכֵל כְּפִר עֵלֵם אִתְּי יוֹצֵא, דְּהַסְבִּין וְהַפְּרָסָן מִפְּסִידֵין הַפֶּת וְעַל־יָדֵם אִתְּי רַחֲמֵי לְאַכִּילָה, וְלֹא דְמִי נִמְי לְהָא חֲסִימָן תַּנּוּד סִימָן ו לְעֵנָן בְּחִלְי דְסִימָן בְּחִימָה טַעַם, דְּשְׁאִינֵי הַבָּא דְאִין דְרַדִּי כְּגִי'אֲדָם לְאַכֵּל פֶּת בָּהּ, וְכַמֵּן שְׂכַתְּ בְּרַשְׁבֵּיא הַגְּזִיל, וּבְרַדִּי מְרָבִים מְשַׁמְעָה דְגַם בְּעֵנָנָן סִימָן בְּאֲכִילָה פֶּרַס, וְלְעֵינֵיחַ דַּעַת נֹרְאָה כְּמֹה שְׂכַתְּבִי: * לִיבָא בְּזִמְנָן הַרְיָ וְכוּ', אֲסוּר: עִין בְּמַשְׁנֵה בְּרִחְתָּה שְׂכַתְּבֵי דְרִין שְׁאִין אֲנוּ בְּקִיאֵין מְשִׁינִין לַה כְּתַמִּין גְּמִיר, וְכֵן מְבָרַר פְּאֻמָּה בְּהַלְמוֹת רִיין גְּאוּת כְּשֶׁם רַב שְׂרִיבָא, וְזֶה לְשׁוּמֵן כְּדָף עַא שֶׁם: אֵתְרִי-פִי שְׁאִינֵי חֲמִים חֲלִיטֵי וְכוּ' וּמִים הַרְיָחִין הַרְיָחִי עֵינָה הֵן מְשַׁלְשִׁין וְכוּ', אִין אֲנוּ סוּמְמִין שֵׁל זֶה לְעֵשׂוֹת מְעֻשָׁה, שְׁאִין אֲנוּ יוֹדְעִים אֵתְרִי שְׁמַעֲרָה שְׁלֹא יָבֹא לִידִי חַמּוּן, וְשִׁמָּא יִצְטָנֵן מְחִיטִי זֶה או מִן הַתְּבָא וְיָבֹא לִידִי חַמּוּן, וְלֹא

משנה ברורה

אִם לֹא הַפְּרִישׁן מְסַנֵּר, אֲכֵל אִם הַפְּרִישׁן מְסַנֵּר וְחֲזוּר וְעָרְבָן לְתוֹף הַמְּסַנֵּר וְלָשׁוֹן כְּנִסְחָה, אִין מְעֻטְרָפִין לְשַׁעוּר כְּפִתָּה: (ד) וְיוֹצֵא בָּהּ. וְהוּא הַרִין דְּיוֹצֵאִין (ז) בְּפֶת שְׁעֻשָׂה מְסַבּוּאָה שְׁאֲכֵלוּ הַתּוֹלְעִים: (ח) דְּהַרְי פְּאַשְׁשֵׁיחַ. וּבְגַמְרָא אֲמַרִינָן: 'לְחֵם עֲנִי פֶּרֶס דְאַשְׁשֵׁיחַ, פְּרִישׁוֹ גְּלוּסָא גְדוּלָּה: (ט) ב (ו) בְּזִמְנָן שְׁהוֹרְעִים אוֹבְלִים. רוֹצֵה לֹמֵר, אִם דְּרַכּוּ שֶׁל בְּעַל־הַפֶּת זֶה לְהַאֲכִיל מְסַנֵּר (ס) אִם לְרֹעִיו הַיִּשְׂרָאֵלִים, אִם־כֵּן כְּשִׁלְשָׁה וְאַפְּסָה תְּרִי הוּא כְּבוֹן שְׁמַחֲהָ גְסִיבָן לְאַכִּילָה אֲדָם: (ז) יוֹצֵאִים בָּהּ דְּמַצַּחַר שְׁלֵשׁ חֵלֶק לְרֹעִיו בָּהּ, (ו) בְּחֻבְבָּה שְׁמִיר לְשֶׁם מְצָה קְרָמִי, וְאֵת דְּמִסְתַּמָּא (ו) מְעָרְבַה בַּהּ מְרָסָן וּפְסִלָּה הַרְבֵּה: כְּדָרְבָן עֲשֵׂת הַקְּלָבִים, אֶסְלוּ הִיכִי יוֹצֵא בָּהּ: (ח) וְאִם לֹא. רוֹצֵה לֹמֵר, שְׁאִין הַרְוָעִים אוֹבְלִים, וְלֵשׁ וְאוֹפֶה רַק לְעֵנָף הַקְּלָבִים, וְהִנְה אֶסְלוּ הַרְבֵּה פֶת נֶקְחָה אִין יוֹצֵא בָּהּ, וּכְדֻמְסִים טַעַמָּא: (ט) שְׁאִין זֶה מְשַׁמְרַת לְשֶׁם מְצָה. הַלְשׁוֹן (ס) אִינוּ מְרָקְדִי, דְּכֻאֲמָה כִּינֵן שְׁלֹא חֲשַׁב כִּלְל לְאַכִּילָת אֲדָם, (ט) אִין שֶׁם לְחֵם עֲלִיו כִּלְל וְאַפְּלוּ לְעֵנָן בְּרַכַּח יְהוּצִיא: (י), אֵלָא מִשׁוּם דְּאַרְי לְעֵנָן פֶּסַח (י) הוֹסִיף עוּד טַעַמִים, דְּמִשְׁוּם זֶה גְסִיבָן כֵּן אִין יוֹצֵא בָּהּ: (י) כְּךָ הֵם דְּכִרֵי הַרְמָבָּם. הַרְבַּ קְצַר כְּוֵה, וְחֻכּוֹ כְּנִתְוֵה, וְהַרְמָבָּם אִתְּרִי (יב) כִּין בְּפֶת כַּה כִּין בְּפֶת שְׁמַעֲרַב בּוֹ מְרָסָן הַרְבֵּה, וְצָרַח חֲלִיקָא הוּא אִם חֲשַׁב רַק לְקַלְבִים או גַם לְאַכִּילָה אֲדָם, וְכֵא הַרְבַּ לֹמֵר דְּיֵשׁ בָּהּ סְבָרָא אַחֲרָה, דְּלֹא מְלִי כִּלְל בְּמַשְׁבָּחָה, דְּהִיבָא שְׁמַעֲרַב בּוֹ מְרָסָן הַרְבֵּה וְאִינוּ רַחֲמֵי לְרֹעִים לְאַכֵּל מְצָה (יג) אִין שֶׁם לְחֵם עֲלָה, וְאַפְּלוּ חֲשַׁב לְהַרְיָא גַם לְרֹעִים כְּשִׁלְה דַּעַתוֹ, דְּאִין דְרַדִּי כְּגִי'אֲדָם לְאַכֵּל לְחֵם כְּוֵה, וְלַחֲפֹךְ, אִם הַפֶּת יָפֶה, (יג) אֶפְלוּ עֲשִׂאֵן לְקַלְבִים, (יד) דִּין לְחֵם עֲלָה לְכֵל הַדְּבָרִים, וְכִן לְעֵנָן מְצָה (טו) אִין יוֹצֵאִין בָּהּ, דְּאִין מְשַׁמְרַת לְשֶׁם מְצָה: ג (יא) לִיבָא בְּזִמְנָן הַרְיָ וְכוּ'. רוֹצֵה לֹמֵר, מְצָד הַרִין אִם חֲלִיטָה, דְּהִנְטֵי שְׁנוּתָנָן בְּרִחְתִּין שְׁהֵם מְרַחֲחִין הַרְיָחִי עֵינָה (יז) עַל הַאֲדָר קָרְם הַלִּישָׁה וְאַמְרָךְ לֵשׁ אוֹתוֹ וְעֵשֶׂה מְסַנֵּר עֵשֶׂה, אִין אֲנוּ חוֹשְׁשִׁין לֹמֵר שְׁמָא כְּבָר נִתְחַמֵּן הַמְּסַנֵּר כְּשִׁתְּהָ בְּתוֹךְ הַרְוָחִין קָרְם שְׁהַחֲחִיל לְעַכַּס בַּהּ כְּיָדִים בְּלִישָׁה, לְפִי שְׂרָחִיחַת הַרְוָחִין מְמַחֲרַת לְבִשְׁל אֶת הַמְּסַח קָרְם, וְכִינֵן שְׁנַחֲבִשְׁל שׁוּב אִינוּ כֵּא לִידִי חַמּוּן לְעוֹלָם אֵת לְאַחַר שְׁנִיחֵי הַרְוָחִין מְרַחֲחִין, מִכֵּל מְקוֹם הַגְּאוּתִים אֲסוּר לָנוּ כֵּל כִּינֵי חֲלִיטָה בְּרִחְתִּין, לְפִי שְׁאִין אֲנוּ בְּקִיאֵין בְּחִלְטֵי הַרְוָחִין (יח) וְהַלְשִׁינָן שְׁמָא לֹא יִרְחִיחַ הַמִּים מִקְדָּם יָפֶה

שער הצינור

(ד) חִקְיָעֻבִּים: (ה) רַמְבָּם פְּרִישׁוֹ הַמְּשָׁנָה: (ו) מֵאִירִי בִיעָה כִּיב: (ז) מֵאִירִי אֲבִרְהָם וּשִׂיא: (ח) עֲלַת שְׁבֵה: (ט) כְּדֻאֲתָא שֶׁם בְּמַשְׁנֵה דְאִין כְּבָרְכִין עֲלִיו: (י) וּבְאֻמָּה הַרְמָבָּם כְּבָרוֹ, שְׁאִינֵי כְּפִישׁוֹ מְדַעַתוֹ, נִקְשֵׁן אַחַר לְשׁוֹן הַמְּשָׁנָה. דְּאִיתָא שֶׁם: בְּזִמְנָן שְׁאִין הַרְוָעִים וְכוּ' אִין סְבִיבִים בְּחִלְה אִין כְּבָרְכִין וְכוּ' וְאִין אֲדָם יוֹצֵא וְכוּ' חֻבְבֹתוֹ בְּסֻחָה, וְגַם שֶׁם קָשָׁה לְשׁוּמֵן זֶה, כִּין שְׁאִין כְּבָרְכִין, כִּלְשָׁפֵן שְׁאִין יוֹצֵא וְכוּ' חֻבְבֹתוֹ בְּסֻחָה: וּמִפְּרַשׁ הַרְמָבָּם: דְּקַטְט כֵּל פְּסוּלִי רַחֲמֵי בַּהּ, כְּרַא דְּרַחֲמֵי לְחֵם, וְגַם מְלָכֵךְ זֶה אִינוּ מְשַׁקֵּר לְשֶׁם מְצָה: (יא) מֵאִירִי אֲבִרְהָם וּשִׂיא: (יב) מֵאִירִי אֲבִרְהָם וּשִׂיא: (יג) כֵּן מִיָּבֵת מִמְּגַן־אֲבִרְהָם, וְעֵנָן שֶׁם. וְאֵת דְּהַרְי שְׁעִינְוֵי מִכֵּיבָה הַסְפֵרִי זֹוּטָא: 'צְרִיטְתִּיקִים' וְלֹא לְקַלְבִים, וּמְצָה הוֹצִיא הַרְמָבָּם דִּינוֹ, שְׁמַעוּשָׁה עֵפֶה לְהַאֲכִיל הַפֶּת לְחִיחֵה וְלִכְתַּמָּה פְּחוּר מִן הַחֲלִיטָה, יֵשׁ לֹמֵר דְּמִפְּרַשׁ שְׁעֻשָׂא פְּמו שְׁתְּרֵךְ לְעֵשׂוֹת לְחִיחֵה, דְּהִנְטֵי שְׁעָרָבָה פְּמִרְסָן הַרְבֵּה שְׁאִין דְרַדִּי הַרְוָעִים לְאַכֵּל מְסַנֵּר, וְכַמֵּן דְּמִפְּרַשׁ הַרְיָ הוּא דְעֲשֵׂת הַקְּלָבִים: וְתַרְעִי, דְּכֻסְפֵרִי וְחָטָא, אַחַר שְׂחִבְיָא וְחָטָא וְכִינֵן דְּצְרִיטְתִּיקִים, מְסִיבִים: מְסַנֵּר אֵתְרִי עֲפֶה הַקְּלָבִים וְכוּ' (עֵין בְּזִמְנָן סִימָן תַּנּוּד), אֲלֵמָא דְבָאֵפֵן אַחַר מְרָבִי: (יד) וְהוּא שְׁעֻשָׂא בְּצוּרַת שְׁמָר פֶּת, אֲכֵל אִם יֵשׁ בַּהּ שְׁעוּר מְסַנֵּר שְׁהִיא לְקַלְבִים לֹא, וְכְבָרְכִי כְּטוֹר וְשִׁלְטוֹן שְׂרִיךְ שֶׁם: (טו) כְּרִי תַנּוּד, וְלֹא כְּעֲלַת־שְׂבֵה. וְאֵת דְּהַרְמָבָּם מְלַבֵּשׁ קִצַּח הַלְּחִיחַת הַרְיָ הַרְיָ, דְּחֵק הוּא: (טז) הַרְמָבָּם, עֵנָן בְּשִׁישׁ לִי צְמוּר בְּוְרָרִין גְּאוּת וּבְעֵטוֹר הַלְּבוּת מְצָה וּמְרוּד: (יז) כֵּן כְּתִבּ בְּפִרְדֵּס, וּבְרַמְבָּם לֹא נִקְרַב בְּפִרְשׁוֹ, עֵנָן כְּסִפֵּר הַתּוֹסֵפוֹת־הַרְוָעִים: (יח) הַרְמָבָּם:

הקלות פסח סימן תנד

בזמן הזה ידוע למחלט, הלכה (יב) כל מין תליטה (ג) (יג) אסור: ד (יד) * אין אדם יוצא ידי חובתו (טו) במצוה (ד) [ד] גזולה. במה דברים אמורים, כשגזל מצוה, וְאָבָל אִם גָּזַל חֲטִיִּים אוֹ קָמַח וְעִשָּׂאוֹ מִצָּה,

באר היטב

דאינו מצטרף, ע"ש. וכתב הר"ן דהיה דיוצאים בחטים שאכלו ממנו התולעים: (ג) אסור. המ"א נחמק אי נאסר בדיעבד או לא. ונחמ"י קשם חס"ה ס"א: (ד) גזולה. אכל פשאלה נצא, ט"ז. ואם גזל ונסן לאחר הרי שגדי

משנה ברורה

יפה: (יב) כל מין תליטה. הינו, בין שיתן מים על-גבי הקמח או הקמח על-גבי מים, ונאכלו אם המים הם מרקחת הרבה שעומדים על-גבי האור (יט) והוא מרס הקמח בתוך המים: (יג) אסור. בין באכילה (כ) ובין בהנאה, והוא הדין שאסור (כא) להשהותו, דמאחר דאין אנו בקיאין תלישין שהוא חזק זמור, ואם נחשבה כהבשיל אוסרת במשהו. ומכל מקום כתבו (כב) האחרונים, דבחליטה אין לאסור הפבשיל במשהו רק באכילה ולא בהנאה, וכן להשהותו מתר בכהאי גוונא. (כג) עוד כתבו האחרונים: מי שיש לו חלי בקטנו, ורפואתו שחולטין שעורים או שבלת-שועל ומניחים על בטנו, אם ארע חלי זה בפסח ויש בו סכנה, מתר לישראל לצשותו בדרך תליטה, דהינו שמרמיהין המים היטב ואחר-כך נוחנין השעורין לתוכו, דאף שהוא בסכנה, (כד) כל שאפשר בצד התר יצוה בצד התרייה, ואם אין בו סכנה אסור אפילו בדרך תליטה¹⁴, דמאחר שאין אנו בקיאין, כשחולט איפא לתא דכל יראה. ואם עפ"י עושה זה משלו או שמקנה לו הישראל השעורים קדם החליטה, מתר אפילו באין בו סכנה. ואם אפשר לחלט השעורין במי-פירות, מתר אף על-ידי ישראל אפילו באין בו סכנה, דבמרי פרות אינו מחמיר. וענן בבור הלכה. כתב הח"י אדם: כשנאשיו חלות עוברין בפסח וכופין לישראל לבשל להם מיני גרויפין, אם יכול לסיקן שיבשל להם של רעע"ע מה טוב, ועל-כל-פנים יכיר אותם מגרעיני-הבוצה שמצוי בהם; ואם אינו יכול לפיקס בזה ונחתין לו גרויפין של שעורים, (כה) אם יכול להציל עצמו במקומו, מחזק לתן כפי יכולתו, ואם לאו, אזי יזהר הישראל על-כל-פנים לעשות חליטה, דהינו שניח לבשל המים מקדם עד שיהיה מבשל הרבה, ואז יניח הגרויפין מעט מעט פדי שלא יהקר המים, ונס ברעע"ע טוב שיעשה פן, אכל גרויפין של שבלת-שועל (כז) הוא חזק גמור כידוע, עד כאן לשונו: ד (יד) אין אדם יוצא ידי חובתו. הינו אפילו בדיעבד צריך לחזור ולאכל. ומסתמך הלשון משמע דצריך לחזר ולקר. וענן בבור הלכה. וענן בהשכות שאגת-אריה סימן עד שקכת, דאף בליל יום-טוב שני אינו יוצא במצוה גזולה¹⁶: (טו) במצוה גזולה. השעם, דילפינן מחלה בגונה שנה ד'לחם' 'לחם': מה הלם אין אדם מפרש חלה אלא מעשה שלו, דכתיב 'עריסתיכם', אף כאן כן¹⁷. ונראה גזולה, אכל אם שאל מצוה יוצא בה, דקא שאלה על-מנת לאכלה ולא להתיירא בעין, אם-כן הרי היא שלו ממש. פתבו הפוסקים, דיש לזהר כשאופין הרבה פתור אחד

שערי תשובה

ע"ש: [ד] גזולה. וענן בש"מ ב"ח התלושות וכמ"א שם ששוכ לומר מי שגדי סי. עין בשאגת-אריה סימן עב ונג שהאריה בזה דאפלו למיד דלית לה בריה מהני. הימו הקריע להקל בסערכת משהו להתייר בהנאה או לקניו צד אחר פסח, וצ"ט

באור הלכה

שענוה בשמי לשיבות מי שמתיר לצשות כן אלא לחולה ולחנה בלבד על-פי בקיאות שאומרים כי יש לו רפואה בזה ואם לא הוא בא לידי סכנה, או בזמן שאומרים אם בקרין אותו מצוה נספן וכדו ואין לו פלוג לאכלו אלא חלוט ברוחחין מאכילין אותו מיד, וצריך לאכל מיד ואין מוחזקין ממנו פלוג. וענן שם שקכת גמ"ס תשובת רב האי גאון על זה. וזה לשונו שם: החליטה ברוחחין ודאי מצוה היא וכדו, אלא מיהו, כלי רכונ קמאי ממה נפשך ונמה דודת גמ"ס: האי חליטה לא ידעין חיכי איתא ולא שרו כל עקר למחלט בעשה, וכמה נקמה טרדי להתייר לזה מירשעורים שמרמיהין ורחמין ומחילים שעורים לחונן. בין בעשה בין בחליטה, ולא התייר לזה גאונים, דאמרי לא ידעין להחליטה המפרכת חיכי היא וכדו, ויענן חולה חורף גאונים הראשונים, כשהיא קשה עליו החלי אינו יכול לטעם פלוג בפסח ומסתמך הוא, מפר לעשות לו מה שהוא צריך על-פי רופאים, ובכל מהנפאין חזק מעבדה וזה, עד כאן לשונו שם. וכן כתב מהר"ם חלאה בסוגיא בחליטה, וענן שם, אחרי שהביא דברי רב האי הנ"ל כתב: והרב אלפסי באר דבריו יותר ואמר לכל כשאר אסורין, שעומד על דינו לחולה שיש בו סכנה מתר ולא לאחר, עד כאן לשונו שם בדרך כלל גזרו על חליטה, וכתב עוד, דאפלו אם גזרו על חליטה אפילו בדיעבד, ונאפלו בהנאה ובשהיה, כיון שהוא כשאר אסורין, וכן מפרש דלחולה שאין בו סכנה לא מקלנין. והקדמו בזה. להוציא מדברי הסג"ו אברהם שספסוק בזה דאפשר אינו אלא לכתולה בעלמא, נאלו ראה דברי הקדמונים הנ"ל לא היה מספיק בזה, ומה שהביא ראיה מכתב, ענן באילה רבה שדחה זה. ועוד לזה לי על סדר"י חלק א סימן רמא ששאלו אותו אם מתר להשקות לחולה בפסח מירשעורים, וענן שם שפסק דאפשר לא היה הקרת הגאונים אלא בעשה, שמטרת להחמיר קדם שהתבשל מתיימת המים, אבל בשעורין ששנין הם לא גזרו על חליטה, וכתב עוד, דאפלו אם גזרו אם בכגון זה, מכל מקום בחולה וכדו סמכין אפקאות דידן שאנו רואים שהשעורים יבשים וחזקים וכדו, ונאפלו בחולה שאין בו סכנה רואה בני להתייר דבר בזה וכדו, ענן שם. ובתשובת הגאונים הנ"ל מפרש דגם במירשעורים הרי מקנה זו. ומפרש גמ"ס דבחי שאין בו סכנה לא התייר: וענן במחצית-משקל טה שכתב בזה דצ"ל כדן באין בו סכנה אגרי, ודבריו מהמים, וענן בשערי-תשובה שפסק גמ"ס להקל להניח על הקטן שעורים חלטים אפלו באין בו סכנה, וסמך הדוסיין דבריו החקיעקב, וכפי הנראה סבר החקיעקב מתיר לקניו אחר הפסח אפילו בעין, ואין פן פגת חקיעקב, רק אמרו בזה משהו קאי, וקמו שהעקנו במשנה ברורה, וכן העתיק הגרי"ו ובחלוט בעת בנדיא אסור לקניו, וקדמבאר בתשובת רב שריא הנ"ל שכתב אין מוחזקין ממנו פלוג, הלכה לענן דינא אין להקל בגנז פל הגאונים הנ"ל ואין לתן לחולה לשנות מירשעורים אלא אם-כן הוא מסכן, וכן לענן לחלט שעורים ולהניחם על הבטן. וכמו שהעקנו במשנה ברורה, אלא דיש לומר דהגאונים גופיהו לא חמיהו אלא לענן שמתה דאיכא לתא דכנת, אכל בלטיני על הבטן דאין בזה רק לתא דלאו גרדיא מכל, אפטר ולא הרי מחמירי בזה ובכל חולה התייר, אלא דקשה לומר פן, דמה לי אסור לאו ומה לי אסור ברת, וצריך ציון:

* אין אדם יוצא ידי חובתו במצוה וכדו. ענן בש"מ ברורה, וענן בחודשי רבי עקיבא אגרי ובש"א שהביאו שיטת הרשב"א דרפחו דאף בגול מצוה יש שנוי מצוה, דבין דלעסה קנה בשנוי מצוה, ומהצוה מתקמח אחר-כך בכליטת הפצה, דהא בלע מצוה נצא, ואם-כן דוכה לגול חטים או קמח ועשאו מצוה נצא: ואף דלדינא בנדיא נקטינן בשית השלחן-ערך, שהוא דעת רב הפוסקים, דסבירא לה דלא נצא וצריך לחזר ולאכל מצוה אחת משלו (ואפשר דסבירא לה דזה מקרי שמתקנן בא עלי-ידי הפצה גמ"ס, דקניא לן בסימן תרמט דלא מנינו, דאף שאם בלע בלא לעישה נצא, הא על-מל-פנים להקלה צריך לעישה פרי

שער הציון

(יט) פן מיכח בשבילי-לקט, ענן שם בסימן רטו: (ס) חקיעקב ואלה רבה ונגר"ז: (כא) פן מבאר ברי"ן גיאת: (כב) חקיעקב בסימן תסה ואלה רבה בסימן תנד: (כג) ענן סימן שכת עיף יב בפה"מ¹⁵: (כד) שם במח"א, ואף דהוא פתב דבר זה גם לענן רעע"ע¹⁶, כבר מבאר לעיל בסימן תנג דלענן שיהיה אין אנו מחמירין בקטניות, ואם-כן אין כאן חשש כלי אם רק וברוב מקווינים: (כז) רוצה לומר, דכנה אין החליטה מוגלת לכל מאחר שהוא חזק ואין לו עצה לאפקועי את עצמו מאסור כל יראה. לפי מה שהסכימו רב הפוסקים לעיל בסימן תנג עיף א דגם בנכרי אלם שכופהו לשלם אם יאבד, באחריותו קאי. ונראה דבהו ימסר הקמח לנכרי באחריותו שהוא יבשל עבורו. וכפי דעת מגן-אברהם בסימן תנג עיף קטן א: הרגום: 1 גריסים. 2 כמח טחונה רק.

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תַּנּוּד

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יג]

כַּל שֶׁאֶפְשָׁר בְּצַד הַתֵּר יַעֲשֶׂה בְּצַד הַתֵּר¹¹³, וְאִם אֵין בּוֹ סִקָּה אֶסוּר אֶפְלוּ בְּדַרְךְ הַלִּיטָה¹¹⁴.

17) המתארח בליל הסדר, ובא לצאת ידי חובה במצוה שנותן לו בעל הבית, כתב בשו"ת אמרי בינה (פסח סוף סי' כג) שלכאורה צריך היה לכיין במפורש לקנות את המצה שאוכל, שאם לא כן אף שמוותר לאורח לאכול ממצת בעל הבית, מימ אינה שלו ולא יצא ידי חובה, וכעין זה כתב השפת אמת (סוכה לה א), ומימ סיימו האמרי בינה והשפת אמת, שיש כמה צדדים ליושב מדוע אין נהגים כן. והזרו הגר"ש אלישיב (אשרי האיש חיג פ"ס אות יז) והגר"ש אויערבך (הליכות שלמה פסח פ"ט ס"ד) שראוי להזרז ולהקנות במפורש את המצה לכל אחד ואחד מהאורחים, אמנם אם לא עשו כן, דעת הגר"ש אלישיב (שם) שמעיקר הדין יוצאים בה ידי חובה, שכיון שבעל הבית הזמין את אורחיו, דאי שדעתו לתת להם לאכול באופן שיצאו ידי חובתם, ולכן יש לומר שדעתו להקנות להם את המצות בקנין גמור [מעין סברא זו כתב השפת אמת שם]. והגר"ש אויערבך (שם דבר הלכה אות ט) הביא טעם נוסף ליישב את מנהג העולם, שאולי נוקטים כדעת המהרי" קורקוס והבס"פ משנה (פ"ו מהל' ביכורים ה"ד) בדעת הרמב"ם, שלענין אכילת מצה די בכך שיש לו בה היתר אכילה בכדי שתיחשב בשלו, ואין צריך שתהיה שלו לגמרי [כעין סברא זו כתב בשו"ת אמרי בינה שם].

והגר"ש קרליץ (חוט שני פסח פ"ג סוף ס"ק א) הביא שהחזו"א לא הקנה את המצות למטובין עמו, וכן דעת הגר"ח קניבסקי (פניני רבינו הקהלות יעקב ח"א עמ' צט). והפנה שם לדברי השו"ת אמרי בינה המובאים להלן בסוף ההערה, שאין האורח צריך לקנות את המצות, כיון שמשעת לעיסת המצות הריהו שלו לגמרי, והוסיפו הגר"ח קניבסקי (שם) והגר"ש קרליץ (שם), שמסתומת הפוסקים שלא הזכירו שיש לאורח לקנות את המצות מבעל הבית, משמע שלא חששו לזה.

ובמצוה שהיא או חלקה ממעשר ראשון, הביאו הגר"ח קניבסקי (דרך אמונה פ"ד תרומות ה"ב ביה"ל ד"ה כהני חוקה) והגר"ש קרליץ (חוט שני שם) שהחזו"א חשש שאין יוצאים בה ידי חובה, והוסיף הגר"ח קניבסקי (שם), שאף על פי שבזמנינו שאין יודעים בהארת מי הוא לוי, מותר לעכב מעשר ראשון לעצמו, מימ כיון שאם יתברר מי הוא לוי הרי יצטרכו לתת לו את המצה, יש לחוש שאין המצה נחשבת שלו, ולכן הורה החזו"א שלא לקרא שם מעשר ראשון על המצה שאוכלים בליל הסדר אלא על מצות אחרות, וכן דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה שם פ"ז ס"ב דבר הלכה שם אות לה) שראוי לדקדק בכך, ולענין אם צריך לוי לחוש שלא לצאת ידי חובתו במצת מעשר ראשון, הביא בדרך אמונה (שם) שתי שמועות סותרות מה דעת החזו"א בדבר.

והאוכל מצת הפקר, כתב השו"ת אמרי בינה (שם) שיוצא בה ידי חובה, שאף על פי שלא נתכוין לקנותה בלעיסתו, מימ הרי שוב אינה ראויה לאכילה לשום אדם אלא לו, ולכן היא נחשבת שלו.

[שעה"צ ס"ק כז]

עַן סִימָן שֶׁכֵּה סִימָן יב פֶּה"ה¹¹⁵.

15) ברמ"א שם כתב, לענין חולה שיש בו סכנה וצרכים לחלל שבת עברו, שכל שאפשר לעשות על ידי שינוי בלא דיחוי ובלא איהור, יש לעשות על ידי שינוי.

[משנ"ב ס"ק יח]

דְּאֵף בְּלִיל יוֹם-טוֹב שְׁנֵי אֵינִי יוֹצֵא בְּמִצְוַה גְּזוּלָה¹¹⁶.

16) ואף על פי שלענין לולב, דעת השו"ע לקמן (סי' תרמט ט"ה) שאין פסול של לולב גזול אלא ביום הראשון בלבד, כתב בשו"ת שאנת אריה (סי' צה) שיש לחלק בין לולב למצה, שהרי חיוב אכילת מצה אינו נוהג מן התורה אלא ביום הראשון בלבד, החיוב ביום השני הוא משום שרבנן קבעו להתנהג ביום השני כאילו אנו מסופקים שמא הוא היום הראשון, וכיון שכל דין אכילת מצה ביום השני הוא רק מהמת היום הראשון, אי אפשר לצאת ידי חובה ביום השני במה שאי אפשר לצאת בו ידי חובה ביום הראשון, אולם לגבי נטילת לולב שמדרבנן יש חיוב ליטלו בכל שבעת ימי החג, לפיכך ביום השני אף שיש חיוב ליטול בו מספק שמא הוא היום הראשון ומצד זה אכן אי אפשר ליטול לולב גזול, מימ יש חיוב ליטול בו מצד שהוא היום השני של החג וחיובים ליטול בו ככל שאר ימי החג, וחיוב זה של שאר ימי החג הרי אין בו פסול של גזול' שיש ביום הראשון.

[משנ"ב ס"ק טו]

אֵלֵא מַעֲסָה שְׁלוֹ, דְּקָתִיב 'צְרִיכֵיכֶם', אֵף כָּאֵן פְּנִי¹¹⁷.

